

Z KRÉDA KMENE MASAJŮ

Věříme, že Bůh splnil svůj slib a poslal na zemi Syna Ježíše Krista, muže z masa a kostí, z kmene Židů, narozeného v chudobě v malé vesnici, jenž opustil svůj domov, aby na věčné lovecké výpravě konal dobro, uzdravoval lidi ve jménu Boha a člověka a ukazoval, že náboženství znamená lásku. Svým lidem byl zavržen, mučen, hřebíky přitlučen za ruce a nohy ke kříži a zemřel. Byl uložen do hrobu, ale hyeny se ho ani nedotkly, a třetího dne povstal z hrobu.

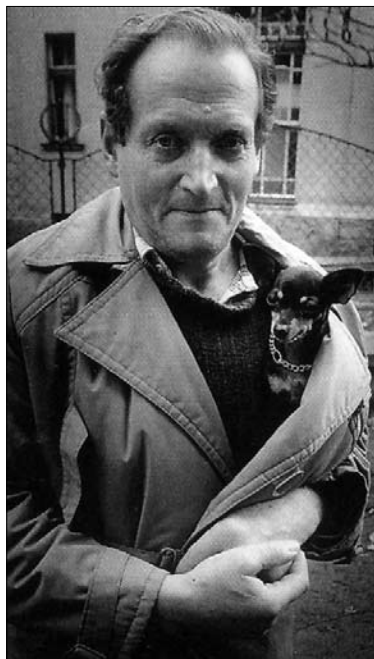

Foto: Jan Jelínek

Úvodem

Budou-li mít čeští náckové v den výročí hromadného vraždění Židů povolenou demonstraci, pojedeme 10. listopadu do Prahy. Nacisté nesmí projít. Už se 18 let narovnáváme a neslavíme 28. říjen a 17. listopad zbytečně.

Mezi vyznamenanými 28. října na Pražském hradě bylo několik statečných lidí, kteří silně zakusili krutost a mučení minulého režimu. Zdalipak oni jsou pro vyznamenaní bratři Mašíňů a Milana Palmera? Ptát se zbabělců a opatrných nemá smysl.

Poprvé slyším, že romská rodina nechala odvézt svého tátu bez pohřbu. To je špatné, už budou jako my gádžové.

S našimi zesnulými máme mnoho společného, snažíme se pokračovat v tom dobrém, co vytvořili. Jako oni nás berou ve své přejicnosti před Boží tvář, tak i my ve svých modlitbách myslíme na ně. Nestačili jsme dobudovat všechno, co jsme si přáli a co jsme měli. Díky Bohu to bude ještě možné.

Bůh je táta, který nás má rád jako maminka, řeklo děcko.

/v

POŠLETE TO DO ŘÍMA!

Přijeli odkudsi dojati: byli na tridentské mši. Na mši jejich dětství. „Dominus vobiscum!“ Utěšoval jsem je, že tridentské mše se slaví stále a slavně – v nebi! Už od chvíle Ukřižování tam Syn člověka podává našim jménem vrcholný úkon lásky obrácen k Otci – a nebeské zástupy i naši zesnulí stojí za ním. Není to sice latinsky, ale zato řečí božskou, Slovem.

Dobří manželé se divili a nevěřičně potřásali hlavou. Copak jim to ještě nikdo neřekl? My pozemšťané tam také jednou budeme po tridentsku stát za Kristem. Ale zatím jsme tady, ve vězení dosud neproměněného světa. On o nás ví, ubezpečuje nás, že k němu patříme, že nemůže být bez nás, a dělá to viditelně a hmatatelně – Eucharistií. „Z nebe“ přichází mezi nás, a proto i jeho služebník směřuje k nám. To je pokoncilní mše. Tomuto tajemství neposlouží zahalování do nesrozumitelných slov, do zlatých rouch, do oblaků kadidla a podivných gest. Tajemství se naopak odhaluje – a člověk žasne! Kristus se od toho všeho „tajemného“ v Jeruzalémském chrámu

Lidská důstojnost ve vztahu k jiným i k sobě, to znamená nutnost vyjadřovat se co nejpřirozeněji a denně myslet o běžných i závažných otázkách co nejsvobodněji. Tedy nezávisle na moci. Důstojností myslím úctu k životu a k vírám jiných za podmínky, že i oni mi přiznají, abych se směl svobodně vyjadřovat.

Zdeněk Urbánek, v době totality

Zdeněk Urbánek, spisovatel, překladatel, signatář Charty 77, veliká mravní, statečná a svobodná osobnost, se 12. října dožil devadesátilet.

„Představ si, včera jsem se nemohl celý den odtrhnout od Bible!“

„To sis při čtení Bible zase hrál s vteřinovým lepidlem?“

*ze sbírky křesťanských anekdot a historek
„Bůh má veselé lidi rád“
od Viléma Schneebergera*

odvrátil a zasedl prostě s lidmi za stůl. Myslím, že s tímto vysvětlením mše by souhlasil i moudrý papež Benedikt. *Jan Rybář*

Apoštol Pavel napsal do Korintu:

„Chci vám bratří připomenout evangelium. Odevzdal jsem vám především, co jsem sám přijal, že Kristus zemřel pro nás podle Písem a byl pohřben; byl vzkříšen třetího dne podle Písem, ukázal se Petrovi, potom Dvanácti. Poté se ukázal více než pěti stům bratří najednou; většina z nich je posud na živu, někteří však již zesnuli.

Naposledy ze všech se jako nedochůdčeti ukázal i mně.

Když se tedy zvěstuje o Kristu, že byl vzkříšen, jak mohou někteří mezi vámi říkat, že není zmrtvýchvstání?

Není-li zmrtvýchvstání, pak nebyl vzkříšen ani Kristus. A jestliže Kristus nebyl vzkříšen, pak je naše zvěst klamná, a klamná je i vaše víra, a my jsme odhaleni jako lživí svědkové o Bohu. Neboť není-li vzkříšení z mrtvých, nebyl vzkříšen ani Kristus.

Nebyl-li však Kristus vzkříšen, je vaše víra marná, ještě jste ve svých hříších, a jsou ztraceni i ti, kteří zesnuli v Kristu.

Máme-li naději v Kristu jen pro tento život, jsme nejubožejší ze všech lidí!

Avšak Kristus byl vzkříšen jako první z těch, kdo zesnuli.

A jako v Adamovi všichni umírají, tak v Kristu všichni dojdou života.

Až nastane konec, Kristus zruší vládu všech mocností a sil a odevzdá království Bohu a Otcí.

Jako poslední nepřítel bude přemožena smrt. Až bude Bohu všechno podřízeno, pak bude Bůh všechno ve všem.“ (z 15. kapitoly)

svorník

ano

to já jsem hranici světla
ve mně se sbíhá východ se západem

sever s jihem

stačí můj jediný krok

a už jsem přesunul

přemístil v sobě ten svorník

magnetismu a světla

to já jsem

prazemí a pramořem

počátkem života v ohni a vodě

v duchu a těle

to já jsme sacrum a profanum

zároveň

křtím tě Božím jménem

které neustále luštím

jsem člověk který tobě a sobě sám

stává se obrazem a podobenstvím

tak jednám

a trpím

radostí

že vím

nevěda

Waclaw Oszejca
přeložil František Xaver Halaš

ZÁZRÁKY ŽIVOTA

Zázrak je, když se dovedeme rozdělit
o nashromážděné

Zázrak je, když vidíme celek i detail

Zázrak je, když místo části dáme celek

Zázrak je, když se radujeme z maličkostí

Zázrak je, když ostny chrání, ale nepíchají

Zázrak je, když oceníme samotu a necítíme

se osamělí

Zázrak je, když si dobrého užíváme s mírou

Zázrak je, když žijeme se zásadami, které

necítíme jako okovy

Zázrak je, když silní dovedou chránit slabé

Zázrak je, když se máme s kým pomazlit

Zázrak je, když se nenecháme pohltnout kompli-
kovaností života

Zázrak je, když krásu vidíme i v tom, co se
zdánlivě krásné nejví

Zázrak je, když to co umíme taky dovedeme
předat

Zázrak je, že dovedeme zakotvit

Zázrak je, když vidíme, že nic není jen černé
nebo jen bílé

Zázrak je, když dovedeme vnímat kouzlo
okamžiku

Zázrak je, když víme, že krása je v jednodu-
chosti

Zázrak je, když víme, že s laskavostí se dojde
často nejdále

Zázrak je, když nám hřeje srdce i když je
kolem mráz

Zázrak je, když jsme v srdci dětmi

Zázrak je, když hoříme láskou

Zázrak je, když se nenecháme unést vztekem

Zázrak je, když se nebojíme být sami sebou

Zázrak je, když tu jsme pro své blízké

Zázrak je víra v Boha

Zázrak je, když jsme trpěliví

Zázrak je, když držíme štěstí tak, že ho nepo-
mačkáme

ŽIVOT je zázrak

protože je neopakovatelný,

konec neovlivníme, ale můžeme ovlivnit

jeho průběh

A TO NENÍ MÁLO!

SLOVO DO TICHÁ

Své zemřelé chci si připomenout před Tebou, Pane, všechny, kteří mi kdysi náleželi a potom odešli. Je jich mnoho, tak mnoho, že jediným pohledem je nezachytím, chci-li je pozdravit, musím ve vzpomínkách projít svůj život. Připadá mi, jakoby se z té mé cesty někdo oddělil, odbočil, ztratil v noční tmě. Není za ně náhrady, neboť v pravé lásce nikdo nemůže druhého nahradit. Každý z těch, co odešli na věčnost, vzal sebou kus mého srdce, ano, často i srdce celé. A proto musím zůstat se svými zemřelými, protože je stále miluji. Vždyť Tvým věrným se život nebere, jenom se mění. Nekončí nicotou, vešli do Tvého života. Jejich slova splynula s jásetem Tvé nekončící lásky, a proto jejich láska žije pro mne u Boha.

Smrt – její nevyhnutelnost mne sklíčuje, ale utěšuje nás zaslíbení věčného života: Když se

Možná že u kamen
čekají mě mrtví

Kdy přijdu za nimi
to jenom Bůh ví

Čekají čekají
a je jim krásně

Já zatím do listí
modlím se básně

Věroslav Mertl

rozpadne naše pozemské obydlí, dostaneme
u Tebe věčný domov ... Karel Rahner

Lidé, kteří nyní přicházejí na návštěvu, jsou mnozí a různí. Nejvíce pomáhají ti, kteří jsou jemní, milující, neodsuzují, trpěliví a ochotní sedět a poslouchat. Nespěchají. Nesnaží se odpovídat na otázky, ve skutečnosti často říkají: „Nevím“. Ale přicházejí - důsledně, spolehlivě - aby byli se mnou, když umírám.

Když se přibližují ke smrti, potřebuji mnoho věcí. Potřebuji někoho, kdo by měl odvahy nechat mě mluvit, rozum nedávat mi rady, a lásku být se mnou ve všech hrozných chvílích, které mohou přijít. Potřebuji někoho, kdo bude to, co řeknu, považovat spíš za zpravěď než za zprávy.

Jestliže plánujete mne navštívit, nemyslete si, že musíte vyřešit všechny moje problémy nebo mi na všechno odpovědět. Potřebuji jen, abyste byli se mnou.

Nechte mne vést rozhovor, kam já chci - poslouchajte, poslouchajte, poslouchajte.

Často budu chtít hovořit o Bohu, proč se to stalo právě mně, jaký to může mít smysl. Jestliže vás poctím touto diskusí, protože vám důvěřuji, neříkejte mi, čemu vy věříte - ale ptejte se, čemu věřím já.

Zacházejte jemně s mými pocity viny, mnoho z nás, kteří umíráme, se cítí potrestáni. Jen mi naslouchejte. Když si probírám svůj život, pomozte mi posloucháním nekonečných, stále se opakujících příběhů. Snažím se v nich najít smysl.

Potřebuji někoho, kdo se nerozčílí, když nadávám na Boha. Potřebuji vás, abyste mi pomohli objevit, že tento vztek je v pořádku.

Pamatujte si, jestliže jsem už dlouho nemocen, lidé, kteří se mnou žijí, mohou být unaveni, vystrašení a zrceni. Podívejte se kolem. Je-li třeba něco udělat, sami nabídněte pomoc.

Možná jsem vyčerpaný a potřebuji, abyste mi řekli: „Zavři oči a odpočivej“ a přitom budete sedět u mě a držet mě za ruku.

Potřebuji vás, abyste mi řekli, když nechcete něco dělat. Nedovolte mně stát se v mých posledních dnech tyranem.

Potřebuji vás, abych se směl radovat, když se tak cítím.

Potřebuji vás, abyste mi řekli, že se bojíte dělat „to a tak“, protože máte obavy, že by mě to mohlo bolet. Já vám řeknu, zda je to pravda nebo ne.

Potřebuji, abyste byli upřímní. To mi pomáhá být sám upřímný.

Potřebuji se rozhodovat sám za sebe.

Když vám řeknu, že vypadám ošklivě, protože mé vlasy vypadaly, neříkejte mi, že vypadám dobře. Pomozte mi litovat ztráty mých vlasů vzpomínkou na to, jak byly pěkné. Nebo se mě zeptejte: „Jaké to je ztratit vlasy? Myslím, že to musí být hrozné.“ Když to řeknete, vím, že mi dovolíte podělit se s vámi o svou zkušenost.

Pobuďte nějakou dobu s lidmi, kteří se o mě

starají. Vyslechněte je, když mluví o tom, jak jsou unaveni, že se cítí vinni, protože nemoc vyléčit mou nemoc, jak se zlobí na ostatní, kteří nedokážou vyléčit mou nemoc, a jak se zlobí na mě, protože jsem připraven umřít, a to oni ještě nechtějí.

Neraďte. Nekritizujte. Naslouchejte, naslouchejte a naslouchejte ještě více.

Pomozte dětem. Vezměte je někam ven, aby si užily legrace. Když přiběhnou zpět, aby mi řekly, jak se měly dobře, jsem potěšen tím, jakou pomoc má rodina dostává. Hodně se bojím, jak si beze me poradí. Můžete to vycítit, když si s vámi povídám.

Když přijдете ke mně na návštěvu, nebojte se mě dotknout - ale předtím se zeptejte, zda to bolí.

Silné vůně mi nedělají dobře, proto nepoužívejte parfémy nebo deodoranty. A prosím, slyším lépe než si myslíte. Nešeptejte na chodbě nebo ve vedlejší místnosti. Přijďte do mého pokoje, i když jsem v bezvědomí. Mohu vás slyšet, proto mi řekněte, kdo jste, a jemně se mě dotkněte nebo mi něco přečtěte.

To je služba „účasti“. Pomyslete na minutku jaké to je, když všichni tiše pracují na opačné straně domu. Tehdy víte, že jsou s vámi. A teď si vzpomeňte, jaké to je, když je dům prázdný. Vědomí jejich přítomnosti je dar, který mi dáváte, když přicházíte do pokoje a v tichu se ke mně připojujete. Nejsilnější a nejtěšnější dar, který můžete s sebou přinést, je vědomí přítomnosti.

Nesmíte řešit mé problémy. Musíte jenom přijít, navštívit mě, být se mnou - spolehlivě.

Vždy mi řekněte, kdy se vrátíte, a dodržte to. Když nemůžete přijít, zavolejte a řekněte, kdy přijдете místo toho.

Vždy mi řekněte: „S Bohem“. To mi dává možnost říci vám, že možná zemřu než přijдете příště. A nezapomeňte mi říci, že mě máte rádi - máte-li mě skutečně rádi.

Posaďte se vedle mne. Dovolte mi říci vám o zkušenostech, jak se připravuji na setkání s Pánem. Strach ze smrti není nedostatkem víry v Boha. Je to můj tělesný zápas zůstat naživu.

Potom, když jsem unaven z hovoru o bolesti a jak to všechno zapadá do sebe, když vás požádám, řekněte mi příběh Boží lásky ve vašem životě, abych mohl sdílet vaši radost, váš pokoj ... v přítomnosti Ducha Svatého.

Když vás požádám, abyste mě poslouchali a vy mi začnete radit, neudělali jste, oč jsem vás žádal.

Když vás požádám, abyste mě poslouchali a vy mi začnete říkat, proč bych se takto neměl cítit, šlapete po mých citech.

Když vás požádám, abyste mě poslouchali a vy si myslíte, že byste měli udělat něco pro vyřešení mého problému, zklamali jste mě, ať se to zdá jakkoli divně.

Poslouchejte! Všechno, oč jsem vás žádal, bylo, abyste poslouchali, ne mluvili ani pra-

Foto: Pavel Süssenbek

Každý z našich blízkých má nějakou charakteristickou vlastnost. Náš milovaný dědeček silně objímal. Tak nejspíš dával najevo svou ochranu a lásku. Pro mě, jako malou holčičku, to bylo obrovské, mohutné objetí.

Roky plynuly a naše objetí se trochu zkracovalo. Většinou se s dědečkem mazlili a „mačkali“ v těsném objetí mí mladší sourozenci a jeho další vnučata. Celkem nás vnučat bylo deset.

Pak se jednou rozhodlo, že oslavíme Vánoce celá rodina u tety. A bylo nás hodně - dědeček s babičkou, rodina tety a naše rodina. V posledních dnech se uklízelo, chystalo, dozdobovalo. Bohužel, nebo naštěstí, nenapadl sníh. Takže nás to tolik netáhlo ven a mohli jsme snáz všechno připravit. Samozřejmě trochu stresu a neshod bylo, ale nakonec jsme s tichou radostí v srdci usedli u štědrovečerní večeře. Prožili jsme krásný Štědrý večer a v dalších dnech tomu nebylo jinak.

A nadešel čas se rozloučit a vydat zpět domů. Nebylo to nic těžkého. Vždyť se zase uvidíme. Nasedla jsem do auta a příjemně se uvelebila. Zbytek mé rodiny se ještě loučil. Maminka se svým tatínkem, sourozenci ... Napadlo mě, že bych se taky mohla jít ještě obejmout s dědečkem. Ale už jsem seděla a vždyť se zase uvidíme. Takže jsem se spokojila s tím, že jsem všem zamávala.

Do dvou týdnů dědeček zemřel. Pro mě, která jsem nevěděla nic o jeho zdravotních potížích, to byl šok. A tehdy jsem si uvědomila, že jsem se s ním u tety ani pořádně nerozloučila. Jen jsem seděla v autě a mávala ... Strašně mě to mrzelo.

Uběhl asi měsíc. Zdál se mi sen. Nezačínal nijak zvláštně ... Jen vím, že za mnou přijel až ke škole dědeček. Venku bylo krásně, slunce svítilo a on mě objímal. Objímal a tiskl k sobě a tiskl a tiskl ... *Jitka Pazderová*

covali - jen mi naslouchali.

Mohu pro sebe něco udělat, nejsem bezmocný. Možná bezradný a váhavý, ale ne bezmocný. Když pro mě děláte něco, co bych mohl udělat sám, přispíváte k mému strachu a slabosti.

Ale když jako prostý fakt přijmete, že cítím to, co cítím, ať je to jakkoli nerozumné, pak vás nemusím přesvědčovat a mohu začít s tím, co vězí za těmito neracionálními pocity. A když to bude jasné, odpovědi budou zřejmé a já nepotřebuji radu.

Neracionální pocity mají smysl, když rozumíme tomu, co se za nimi skrývá.

Možná proto modlitby zabírají, někdy, pro některé lidi.

Protože Bůh nemluví, neradí nebo se nesnaží věci zařadit.

„Oni jen poslouchají a nechají vás, abyste si s tím poradili sami.“

Proto, prosím poslouchajte. A když chcete hovořit, počkejte chvíli až budete na řadě, a já budu poslouchat vás. *Anonym*

BYL JEŽÍŠ VEGETARIÁNEM?

Řada vážných ochránců životního prostředí dává najevo svou úctu k životu tím, že odmítá jíst maso. Co o vegetariánství můžeme najít v Písmu?

Mám pro stanovisko vegetariánů pochopení, není-li to póza, kterou se chtějí učinit zajímavější pro své okolí a odlišit se od ostatních. Vedou mne k tomu i zprávy o tom, jak to chodí na jatkách, v drůbežárnách a různých velkochovech. To jsou továrny na utrpení. Podobné je to v chovech kožšinových zvířat a také při některých formách rybolovu.

Předpisy o jídle

Pro křesťany bylo vždy závažné, co čteme v Písmu. Byli proroci, apoštolové a Ježíš vegetariáni? Odpověď je jednoznačná: nebyli. Pravověrní židé ovšem měli a mají dodnes předpisy o jídle, které zachovávají. Zhruba je lze shrnout do tří bodů: zakázáno je požívání krve, zdechlin či zvířat, z nichž při porážce nevytekla krev, a konečně požívání zvířat nečistých, jako je např. vepř. Také je nařízeno nemísit jídla mléčná (tvaroh, sýry, smetana atd.) a masová, musí být pro ně jiné nádoby. Důvody jsou částečně hygienické, např. krev se v horku rychle rozkládá, ze zdechlin pocházejí infekce atd. Ale byly i důvody náboženské. Např. vepř má z jednoho vrhu mnoho mláďat, takže byl považován za jakousi „konzervu plodnosti“. Kenaanci si vepřovými hody chtěli magicky rozmnožit svou plodnost. Podobně je to s krví. Podle pohledu starého Orientu je krev nositelem života, a proto pít cizí krev byl obraz života na cizí účet, vysávání životní síly druhého. A většina nečistých zvířat byla zvířata posvátná pohanům a požívána při jejich hodech.

Vegetariánství se nevyskytovalo ještě z jiného důvodu. Většina lidí byli tehdy otroci a jejich strava byla z našeho hlediska jednotvárná, chudá a nepestrá: chléb, často jen ječný, a tu a tam kousek skopového. Tyto chudší a širší vrstvy nebyly obézně překrmené jako my dnes, ale bolestně podvyživené především nedostatkem bílkovin. Houfně se umíralo v mladém věku – když se někdo dožil padesátky, byl to už „úctyhodný stařec“ s právem na „penzi“ (Nu 8,25 – u kněží).

Úcta k životu

A přesto máme ve Starém zákoně opatření, které je – řečeno novodobým obratem – výrazem úcty k životu. Je to zákaz jíst krev, mnohokrát opakovaný (Gn 9,4-6; Lv 17,10n.14; Dt 12,16.23 atd). Původně, když Izrael žil ještě kočovným životem, byl obětníkem otec rodu, a každé zabíjení zvířete, obvykle ovce nebo kozy, bylo zároveň obětí Hospodinu. Později – aby se zamezilo všelijakým pohanickým zvykům – se mohlo obětovat jen u stanu úmluvy či v chrámě. Pak oběť Hospodinu zastupovalo vycezení krve zvířete na zem, aby nebyla požívána. Proč? V krvi je život, a ten se tímto způsobem vrací Bohu jakoby náznakem pohřbu. Maso či tělo je pozemské, a proto může být požíváno, ale život sám jsme ani sobě ani žádnému zvířeti nedali, a tak jej

vracíme jeho Stvořiteli (Gn 9,1-6).

A právě odtud se otevírá závažná perspektiva. My nejsme dárci a tvůrci života. My smíme jíst živé tvory, rostliny i zvířata, když se tím dáváme sami povolávat do služby života, když život, nám svěřený a darovaný, předáváme dál. A to nejen svým potomkům, ale všem, s nimiž se tu setkáváme a pro které bychom se měli každý den stávat dárci života. Co jsem dostal, mám dávat dál tak, aby tu na zemi rostl a kvetl život, který tu chce Bůh mít. Proto říká hned při stvoření: „Plodte a množte se a naplňte zemi“ (Gn 1,22.28). A apoštol dodává (1Kor 4,7): „Máš něco, co bys nebyl dostal?“

Poselství eucharistie

A co Ježíš? Víme, že jedl s učedníky velikonočního beránka (Mt 26,17-19; Mk 14,14) a ryby (Mt 15,36; Lk 24,42; Jan 21,13). Je samozřejmě pozoruhodné, že při poslední večeři, kdy se Ježíš ztotožňuje s velikonočním beránkem, nepodává učeníkům při slovech „Toto je mé tělo“ kousek beránka, ale

chléb. Proč? Asi je to cílevědomý odstup od antropofagie, tedy požívání lidského masa, která se prý vyskytovala v kultu Dionýsově, když jeho rozvášněné citelky – řecky menady či přesněji mainady – v posvátném šílenství požívaly kusy masa z rozervaného představitelce boha Dionýsa. Na antropofagii byli židé velmi citliví, dokazuje to např. tato pasáž: „Židé se mezi sebou přeli: Jak nám ten člověk může dát k jídlu své tělo? Ježíš jim řekl: Amen, amen, pravím vám, nebudete-li jíst tělo Syna člověka a pít jeho krev, nebudete mít v sobě život. Kdo jí mé tělo a pije mou krev, má život věčný a já ho získám v poslední den. Neboť mé tělo je pravý pokrm a má krev pravý nápoj. Kdo jí mé tělo a pije mou krev, zůstává ve mně a já v něm. Jako mne poslal živý Otec a já mám život z Otce, tak i ten, kdo mne jí, bude mít život ze mne. To je ten chléb, který sestoupil z nebe – ne jako jedlí vaši otcové, a zemřeli. Kdo jí tento chléb, živ bude navěky. To řekl, když učil v synagóze v Kafarnaum.“ (Jan 6,52-59)

Za Ježíšovým gestem, když učeníkům podává chléb, je velmi hluboké poselství: jako beránek musí být zabit, tak i zrno musí

být rozdraceno, tedy projít smrtí, má-li jako pokrm posloužit k životu. Ježíš o tom mluví přímo u Jana: „Jestliže pšeničné zrno nepadne do země a nezemře, zůstane samo. Zemře-li však, vydá mnohý užitek.“ (Jan 12,24)

A to je poselství eucharistie. Člověk obětník a kněz jen vrací Bohu, co sám dostal (1Pa 29,14: „Od tebe pochází všechno. Dáme ti, co jsme přijali z tvých rukou“). Bůh však chce skrze nás dávat své dobré dary dál. A tímto dobrým darem je život. Jen když dáváme někomu kousek sebe sama, svého života, jdeme ve šlépějích Pána, který se nám odevzdal do krajnosti. To je podstata následování.

Spasitel je Kristus, a ne pokrm

Už v apoštolské církvi byli ovšem lidé, kteří odmítali jíst maso a omezovali se na rostlinnou stravu. Záleží na tom, jak to mysleli. Píše o nich apoštol Pavel: „Bratra ve víře slabšího přijímejte mezi sebe, ale nepřete se s ním o jeho názorech. Někdo třeba věří, že může jíst všechno, nechť nezlehčuje toho, kdo nejí, a kdo nejí, nechť neodsuzuje toho, kdo jí; vždyť Bůh jej přijal za svého.“ (Ř 14,1-4) Odkud se to vzalo? Někteří lidé v apoštolské církvi byli ovlivněni gnózí, tedy naukou, že věci tělesné jsou méně cenné než duchovní. Proto se bránili všemu, co by mohlo jejich „duchovní stav“ porušit. A mezi to patřila podle některých i masitá strava. Co s nimi? Dohadování nikam nevedlo. Tak apoštol říká: Nechte je. Pokud věří jako my, že jsou spaseni obětí Pána Ježíše Krista a nikoliv pro své pokrmly, ať si to ponechají jako svoji zvláštnost. Třeba to bude pro ty ostatní kolem užitečným napomenutím, jak vzácný Boží dar je život a že s ním nesmíme plýtvat. Pak je to v pořádku a pak i jejich hlas souzní v chóru Božích chval celé církve. Jestliže by však tvrdili, že jsou spaseni kvůli tomu, že něco nejedí, pak na místo oběti Kristovy staví svůj výkon. A to dobré není. Tím by se církve rozdělovala.

To je poučení i pro nás. Když někdo z přesvědčení chce připomínat sobě i jiným svatost života tím, že se bude vyhýbat masitým pokrmům, není vhodné se s ním dohadovat a přemlouvat ho. Dělá to z upřímného srdce, nechte ho na pokoji. Když ale ze svého důrazu bude chtít udělat normu pro všechny a zavést je k tomu, co dělá on sám, pak je třeba dát pozor a vysvětlit mu, že náš Spasitel je Kristus, a ne pokrmly.

Mám podezření, že u některých lidí je jejich vegetariánství pokus, jak formálně, vnějším způsobem doplnit to, kde mají mezeru ve víře. Když nejím to či ono, budu to mít jistě u Pána Boha dobré a On už na mě nic dalšího nebude chtít. Ale ono to je jinak. Poselství beránka a zrna je totéž: Bůh čeká, že se budeš odevzdávat potřebným, lámat jim své srdce, dávat jim kus ze sebe sama, jak nás k tomu vede náš Spasitel. Nebo možná lépe vyjádřeno, že On sám bude v nás tak živě přítomný, že on sám bude s naším srdcem dělat to, co konal při poslední večeři s chlebem a co dělal Izrael s velikonočním beránkem. Tak moc Kristovy oběti prostupuje světem a dává mu život (Jan 6,33). J. Heller; *Universum* 3/2007

ZÁPISNÍK PETRA KOLÁŘE

Dieu...? Non, merci.

Do těchto pár slov shrnul před mnoha lety výsledek průzkumu religiozity ve francouzské společnosti jeho autor: „Bůh ...? Ne, děkuji.“

Na místo militantního ateizmu z přelomu 19. a 20. století nastoupil nezájem o tuto a podobné otázky. Katolická církev se pokusila čelit tomuto nepříznivému vývoji řadou kroků, vrcholících svoláním II. vatikánského sněmu. Celková bilance těchto snah se mnohdy jeví jako neuspokojivá nebo rovnou negativní, a tak se proslulé kyvadlo času vrací z dosažené pozice zpět, projevuje se v postojích nové generace kněží, řeholníků i řeholnic a v poslední době míří stejným směrem i oficiální vatikánská vyjádření. Patří sem i nedávné Motu proprio Benedikta XVI. a jeho červencové vyjádření ke vztahům mezi církvemi, na které velmi živě reagovali především dědicové reformace v západní Evropě. Pozoruhodné je přitom mlčení katolických teologů. Papežské texty, jakými jsou oba zmíněné dokumenty, si nečiní nárok na neomylnost ve smyslu dogmatu I. vatikánského koncilu, a přesto se zřejmě nikomu do nějakých reflexí a polemik nechce.

Latinská mše svatá podle tridentské reformy je nejviditelnějším krokem směrem nazpět, který je také jako takový vřele vítán všemi těmi, kdo odmítli poslední církevní sněm. Reakce těch nejlépe organizovaných ve Francii ale obsahuje jasný signál, že tady neleží hlavní problém: „Je to první krok správným směrem ...“, dali se slyšet.

Vzpomínám si na setkání exilových Čechů před mnoha lety v Paříži, v době, kdy tridentská liturgie byla opravdu zakázaná. Moji hosté se sešli z mnoha evropských zemí, takže společným jazykem byla jen čeština a pro liturgii případně latina. Nakonec jsem ustoupil jejich naléhání – „jsme na ni zvyklí, je krásná, vznešená, to je pravá liturgie ...“ Velmi mě proto překvapilo, že většina nedovedla latinsky odpovědět ani to banální et cum spiritu tuo, ač to byli lidé starší než já. Seděli jako zařezaní, „byli na mši“, jako by byli třeba na letecké přehlídce.

Ve hře byly a jsou daleko závažnější věci, než je latinská liturgie. V církvi se o nich zatím hlavně zdvořile a vyhýbavě mlčí.

Latina? Tridentská liturgie ...? Non merci.

Universum 3/2007

Foto:
Marcela
Vašatová

SYMBOLY V ČECHÁCH

Lidé dají hodně na symboly. K určité myšlence, hnutí, skupině se už pěkně dlouho hlásí tím či oním grafickým znakem, písmenem, číslem, barvou. Symbol je člověku ztělesněním idey, kterou přijímá za svou, a čím je symbol posvátnější, tím větší úcty požívá. Takových symbolů nás dodnes provází víc než dost. A protože je bereme vážně, jejich prostřednictvím se i bojuje.

Znovu jsem si to uvědomil 28. října. Jak už u nás bývá zvykem, výroční den republiky přitáhl do ulic i zapísašlé národovce. Zdráhám se říct patrioty, protože českou státnost si někteří z nich připomínali i nacistickými symboly. Jeden z mladých demonstrantů byl kvůli tomu zatčen. Proti němu i dalším extremistům zprava přitom stáli jejich extremističtí odpůrci zleva – anarchisté a mladí komunisté s rudými vlajkami a hvězdami. Levicoví extremisté nemusí na rozdíl od těch pravových své krvavé symboly v naší demokratické společnosti skrývat. V tomto smyslu rudá hvězda stále vítězí na černým hákovým křížem. Abych však nebyl neobjektivní, i rudá hvězda má občas potíže.

Vzpomínám si, jak v listopadu 1989 tisíce lidí svým skandováním požadovaly zhasnutí rudé hvězdy na střeše domu na rohu Václavského náměstí a Vodičkovy ulice. Hvězda tehdy vskutku potemněla a po čase zmizela úplně – tak jako ohavný režim, který symbolizovala.

Stejný osud zanedlouho potkal i rudou hvězdu na socialisticky realistickém hotelu

International v Praze-Dejvicích. Pokud si tu stavbu nevybavujete, krátce ji připomenu. Masivní horizontální základna, na ní se do výšky vypínají stále se zužující obytné kvádry a až na posledním z nich se skví kalich. Z něj vyrůstá podivný osten a na něm – mnoho desítek metrů nad zemí – trčela dlouhá desetiletí rudá hvězda.

Šel jsem nedávno okolo hotelu a povšiml si dalších změn. Hotel patří k jakémusi světovému hotelovému řetězci a hvězda je na něm – i když se už nejmenuje International – zpatky. Dohadují se, zda se o to zasadil nový majitel nebo památkáři. Pěticipý symbol zůvle na hotelu však není rudý, ale zelený. Kdoví, možná právě změna barvy byla podmínkou, aby hvězda mohla opět zářit. Můj známý tuto zelenou hvězdu – běžnou v mnoha zemích muslimské víry – pasoval v ironické nadsázce na symbol příští Evropy, zatímco já v ní pořád vidím jen jinak pojatou hvězdu rudou: symbol, který je i není.

Celé to české zacházení se symboly je mi symbolické pro způsob, jakým se vyrovnáváme s minulostí. Bojujeme důsledněji s obrazy minulého zla než s těmi, kteří se jimi zaštiťují dnes ve jménu budoucnosti. Černý lomený symbol je trestný, ale kdo se v jeho jménu schází a vyvíjí činnost, už se tolik bát nemusí. Rudý hvězdný symbol se restrikcí obávat nemusí vůbec, a pokud na něj někdo nemá žaludek, nanejvýš ho přebarví.

Tak je tomu s hodnocením zla v Čechách: Něco se zástupně absolutizuje, něco se ignoruje, něco se přejínáčí. *Leo Pavlát*

EVANGELÍCI OD SEBE NEOPISUJÍ

ukázka z rozhovoru

Patrika Eichlera s Monikou Šebovou

Jsou dnes v katolické církvi osobnosti, které by byly s to oslovovat nekatolickou veřejnost a třeba i zacelovat propast zející mezi širší veřejností a církví?

Listopad byla doba hodně vypjatá a emocionální a páter Malý měl úžasný dar řeči a slova. V bibli se píše, že se máme vyjadřovat jasně a pravdivě. Podívejte se, kolik lidí se taktó vyjadřuje, nebo spíš nevyjadřuje. My neumíme jasně říci, co chceme, mluvení nás rozptyluje, jsme zvyklí pořád něco říkat, pořád mluvit, ale mnohdy to nemá smysl a místo hloupých řečí bychom se měli spíš ztišit. Jeden z lidí s darem vést lidi je opat strahovských premonstrátů P. Michael Pojezdny, O. Praem. Ten by podle mě mohl být i příštím arcibiskupem. Dobře spravuje klášter a je dobrým otcem snad stovky řádových bratří. Fascinuje mě studentský kostel Nejsvětějšího Salvátora, který vede Tomáš Halík. V této nevěřící společnosti v osm hodin v neděli večer přicházejí na bohoslužbu mladí s batohy na zádech a v krátkých kalhotách, kteří se vracejí do Prahy z víkendů. A pokorně čekají ve frontě, až na ně přijde řada a pokleknou u zповědnice.

Protestanti mají stěžejní bod liturgie v kázání,

a jsou výborní kazatelé a každý z nich je svůj, naprosto originální. I když u katolíků kázání není středem liturgie, je škoda, že kázání tak odbývají, vždyť je to právě ten prostor, kde by mohli dopomoci k větší vzdělanosti, přece pořád platí, že k biblickým textům je třeba osvěta, vysvětlování. Katoličtí kněží navíc od sebe opisují, jakmile je jeden dobrý kazatel, ostatní ho napodobují, což protestanté nedělají. Katolická bohoslužba někdy připomíná divadelní představení, mezi věřícími je mnoho těch, kteří ani po letech nechápou, o co vlastně při bohoslužbě jde.

Ve velmi obtížném postavení jsou polští kněží, máme jich tu mnoho a přicházejí do kulturně úplně jiné oblasti. Většina lidí u nás neví, proč se slaví Velikonoce nebo Vánoce. V Polsku se ve víře žije, u nás jen výjimečně. Víra se musí pěstovat, ale zatím zmizela z našeho každodenního života. Židé žijí podle šesti set třinácti příkazů a zákazů a my se jim za to můžeme smát, ale my nežijeme ani podle těch deseti mojžišových. Do kostela chodíme, abychom o svou víru pečovali. A měli bychom tam dostávat návod k cestě životem.

Nakonec ale platí, že víra není ani kázání, ani kostel. Víra je o tom, že na první místo v životě kladete Boha. My velmi často radíme na první místo lidí a hmotné věci z tohoto světa. *Literární noviny 42/2007*

AKTUALITY

Svatost nemocných

I letos, jako každý podzim, budeme společně svěřovat naše nemocné Boží pomoci. Sledujte pořad bohoslužeb, po neděli 4. listopadu budeme popořadě v každém kostele slavit svátost nemocných.

17. listopad oslavíme ekumenickou bohoslužbou v 16 h. v kostele sv. Václava.

Příprava dětí, které přijmou na jaře příštího roku pozvání ke Stolu Páně, začne první adventní středu 5. prosince na Kunčicích při bohoslužbě pro děti v 17. hod.

Česká křesťan. akademie v Letohradě pořádá: - **přednášku Miloše Rejchrtá: Chvála konzumní společnosti** sobota 3.11. v 18 h. v evangelickém kostele - **koncert skupiny Sestry Steinovy** čtvrtek 15.11. ve 20 h. v evangelic. kostele

2. 12. jsme zváni na oběd k bratřím evangelikům. Po obědě ve 14. h. uslyšíme přednášku holandského teologa žijícího léta v Čechách Roberta Moore: „**Jan Hus hrdina nebo reformátor? aneb česká reformační z pohledu 20. století.**“

Letohradský evangelický sbor srdečně zve všechny zájemce na pravidelné **biblické hodiny** každou středu od října do května v 18.30 h. v kostelní klubovně. Programem je Janovo evangelium.

Svoz plastů, papíru a nápojových kartonů „dům od domu“ 5.11. a 19.11. 2007

Výstava fotografií „Mašinka, má láska“ do 2.12. v oranžerii zámeckého parku

Křest básnické sbírky M. Vídenského „Písky, hrady, zříceniny“ sobota 10. 11. v 17 h. - obřadní síň zámku

Podzimní besídka ZUŠ úterý 13.11. v 17 h. - zámek, sál ZUŠ

Povídání o mašinkách čtvrtek 22.11. v 18 h. - zámecká rotunda

Divadlo DRAK – Štěně nebo špenát pátek 23.11. v 10 h. - Dům kultury

Soutěž „Nebojte se klasiků“ čtvrtek 29.11. ve 13 h. - Letohradské soukromé gymnázium

DS Kolár: L. Stroupežnický – Naši furianti pátek 30.11. v 19.30 h. - Dům kultury

Mikulášská jízda
sobota 1.12. - nádraží ČD

CENTRUM POD STŘECHOU, Taušlova 714

Tel.: 465 622 201, 731 402 336
e-mail: podstrechou@seznam.cz pořádá:

PODZIMNÍ BURZA
dětského oblečení a potřeb
2. - 3. 11.

KERAMICKÉ DÍLNY 2.11., 16.11., 30.11. a **nadále každých 14 dní v pátek od 15.30**
Vede paní Petra Masarovičová.
Poplatek je 50 Kč/ 1 lekce nebo předplatné 400 Kč/pololetí. Přihlašovat se můžete na uvedených kontaktech.

Pochod světýlek po Letohradu
(lampionový průvod)
středa 21.11. v 17 h.
nezapomeňte si přinést lampionky a svíčku

PROMÍTÁNÍ O IZRAELI: „Jeruzalém v pohybu aneb videoprocházka po svatém městě“
čtvrtek 22.11. v 18 h.
Vstupné dobrovolné.

VÝROBA ADVENTNÍCH VĚNCŮ
S sebou: polystyrenový nebo slaměný věnec, 4 svíčky, 4 hroty na zapíchnutí – je možné je zakoupit u nás. Další materiál a ozdoby zajistíme. Poplatek činí 40,- Kč.
středa 28.11. v 16 h.

Program NZDM street
NZDM je zařízení pro děti a mládež od 10 do 18 – ti let, které zřizuje Oblastní charita Ústí nad Orlicí.
Otevřeno: Po, Út, Čt, Pá: 14 – 20 h.,
St – Zavřeno, individuální konzultace,
čtvrtek 8.11. od 16 Turnaj ve stolním fotbalu o drobné ceny,
čtvrtek 15.11. od 17 h. „Filmáč“ – video-projekce (film), úterý 20.11. od 16 h. Turnaj v ping-pongu o drobné ceny,
čtvrtek 29. 11. od 16:00 „Art Workshop“

Silvestr 2007/2008 v Novém Dvoře v Letohradě

Vás zve na jíz

9. SILVESTR v Restauraci Nový dvůr 31. 12. od 20 h.

Cena vstupenky 320Kč (živá hudba AKCENT, večere, přípitek). Hudba hraje do 4 h.
REZERVACE – tel.: 465 621 555.

Život Boží křtem přijali

30. 9. Kristýna Babáková
14.10. Anežka Stejskalová
Kateřina Svobodová
Anna Kalousková
Lucie Duspilová

ZÁPIS ZE ZASEDÁNÍ FARNÍ RADY
17.10. 2007

1. Oprava orlického kostela: probíhá podle plánu, do konce roku by mělo být vše hotové.
2. Poprosili jsme pana Antonína Řeháka o zhotovení provizorních dveří do farního kostela. Původní dveře zbažené starého nátěru je třeba přes zimu uložit před nepříznivým počasím.
3. Chystaná rekonstrukce varhan ve farním kostele by stála 800.000 Kč. Pan Plhoň, varhanář, nabízí zhotovení nových varhan za 1.200.000 Kč, které by se uložily do staré skříně. Tuto možnost prohodíme s panem doc. Františkem Vaníčkem a diecézním organologem Prof. Uhlířem.
4. Město se stará o provoz hřbitovů. FR na návrh pana biskupa Duky rozhodla předat všechny hřbitovy naší farnosti do vlastnictví obcí.
5. Nápisy na náhrobcích orlického kostela už jsou povětšinou nečitelné. Pan Stanislav Adamec si už kdysi nápisy opsal. Nabídl nám je. Děkujeme a uvedeme je v popisce kostela.
6. Účast na Svatováclavské slavnosti byla letos menší následkem nepříznivého počasí. V případě nepříznivého počasí bude v budoucnu probíhat veškerý program v kostele a na terase bude nabídnuto občerstvení. Letošní výtěžek 10.421 Kč byl zaslán na konto opravy varhan.
7. Křesťanská akademie: Plánované přednášky a besedy budou většinou v prostorách evangelického kostela. Nabízí příjemné prostředí a my momentálně nemůžeme žádné prostory nabídnout.
28.10. – přednáška „Bible, archeologie a dnešek“
3.11. přednáška: „Chvála konzumního života“
15.11. ve 20 h. koncert sester Steinových ThD. Ladislav Heryán přislíbil v pátek 7.12. v 19 h. přednášku „Biblické zprávy o stvoření“ a v sobotu dopoledne povede duchovní adventní obnovu.
8. V neděli 11.11. vystoupí v Orlovně na Orlici v 15 h. soubor Ztracená kapela. Po koncertě bude u kávy a čaje čas k povídání i zamyšlení.
9. Ekumenickou bohoslužbou oslavíme svátek 17.11. v 16 h. v kostele sv. Václava.
10. Už řadu posledních let je málo navštěvovaná „půlnoční mše“. Bohoslužba v 16 h. se pastoračně osvědčila. Nejprve slavíme narození Pána Ježíše společně a pak ve svých rodinách. Každý může prožít, proč se obdarováváme.
FR po zkušenostech z minulých let rozhodla, že v 22 h. bude v kostele sv. Václava bohoslužba slova se zpíváním koled. Pro návštěvníky, kteří přicházejí na bohoslužbu jednou do roka, bude bohoslužba slova srozumitelnější.
Řada našich farníků jezdí na půlnoční do Neratova nebo do kláštera v Králíkách. Na Boží hod bude při mši v 10.15 zpívat sbor Familia Cantorum.
11. Příště se Farní rada sejde 5.12. ve 20 h. na faře.
zapsala: Jana Skalická

Opravy kostelů

Na Orlici se pilně dennodenně pracuje. Náhrobky jsou zasazeny do zdí uvnitř kostela. Elektroinstalace a oprava potřhané omítky zevnitř i zvenku je téměř hotova. Podklad pro dlažbu je připraven. (Už delší dobu máme přivezenou krásnou dlažbu, 1 m² stojí 780 Kč.) Nejprve ale bude natřena vnější omítka. Pak teprve bude vymalován vnitřek kostela.

Pod dřevěnými stupni před bývalým hlavním oltářem jsme objevili původní pískovcové stupně. (Nikdo jsme o nich nevěděli. Vrchní stupeň je poměrně úzký, tak kdosi pískovcové stupně překryl dřevěnými větší hloubky, aby měl kněz sloužící mši více místa.)

S pracovníci Státního památkového ústavu v Pardubicích Mgr. Krmenčíkovou jsme se dohodli, že zatím pověsíme obrazy křížové cesty bez rokajů, protože jsou tak napadeny červotočem, že by se poničily. Už jsem psal, že se v lednu pokusíme získat příspěvek od státu na jejich zrestaurování.

Kostel sv. Václava má soubor skvostných dveří. Jejich nátěr byl vytrávený a začaly odpadávat některé části řezeb. Na jaře jsme se pod dohledem restaurátorů pustili do odstraňování nátěru. Ukázalo se, že na více místech je dřevo vyhnílé a dveře potřebují velkou opravu (např. některé později doplňované části řezeb je třeba vyměnit). V minulém Okénku jsme psali, že oprava bude stát nejméně 280. 000 Kč. Teď je ale třeba přes zimu dveře vysadit, aby holé dřevo netrpělo počasím. Poprosili jsme Toníka Řeháka o vyrobení provizorních dveří. Zároveň nám to umožní příští rok odvézt dveře do restaurátorské dílny. Držte nám palce získat grant na opravu.

Děkuji všem, kteří pomáhají: panu Antonínu Řehákovi, panu Františku Vaničkovi (upravil starou mříž na okno kostela sv. Václava), pánům Vladimíru Tomkovi, Pavlu Taclovi, Karlu Moravcovi, Petru Moravcovi z Orlice a Petru Moravcovi z Kunčic, mladíkům, kteří vydatně pomohli při snášení obrazů a dalším.

Václav Vacek

O podivné zatuhlosti

Při projíždění vesnicemi a městy naší republiky vidíme, jak se mění. Hlavně domy. Staví se nové, u starších se upravuje vnitřek, vyměňují okna, zatepluje a dává nová fasáda.

Vzpomínám, jak tatínek před 35ti lety dokončil stavbu nového domu. Stálo ho to hodně sil, protože materiálu i peněz bylo málo. Co šlo, dělali si spolu s maminkou sami a my děti jsme se snažily také pomáhat. Nyní bratr měnil okna a dělal nějaké vnitřní úpravy. Mne ani nenapadlo si myslet, že nemá účtu k dědictví po tatínkovi.

Proč je tolik emocí kvůli změnám v orlickém kostele? Vždyť my máme být kvasem = být v pohybu a ne ustrnout v minulosti.

Božena Novotná

HALUZE A CITRON

Listoval jsem si nedávno monografií o Marcu Chagalovi. Znáte ten jeho svět: létající zvířata a lidé. Andělé, housle, květiny, povozy, domy a věže. Vše jako by unášel a barvil mohutný vzdušný vír. Z jednoho obrázku, až nečekaně realistického, se však na mě díval starý muž s bílým plnovousem zahalený do rituálního pláště. „Rabín s haluzí a citronem“, stálo pod tím obrázkem a také to tak vypadalo. Ten stařec vskutku držel v pravé ruce ratolest a v levé dlani mu ležel žlutavý, na koncích protáhlý plod.

„Rabín s haluzí a citronem“ je označení, které dal obrazu autor knihy. Jak rostlina sama, tak i plod mu nejspíš byly tajemným symbolem. Uměleckou šifrou – kdoví čeho všeho.

Představil jsem si, že by rabín z obrazu Marca Chagalla vystoupil a že by bylo možné potkat ho na ulici. Kolemjdoucí by se za ním nejspíš otáčeli a přemýšleli o podivinství starého muže. O nešťastných, osudem zkoušených lidech se zastřenou myslí. A nepochybují, že by se našel i někdo, kdo by se stejnou úporností, s jakou historik umění hledá u svých oblíbenců skrytá poselství, přisoudil rabínovi cosi zlovolného. Větev a citron – hůl a kyselost - s tím už by se dalo něco zlého vymyslet.

Všichni víme, že takhle nějak to přechásto chodí: Čím méně někoho známe, tím pohotovější o něm máme soud – jakýkoliv. A tak, abych aspoň v jednom případě předešel dohadům, rovnou řeknu, že třeba v Praze takové-

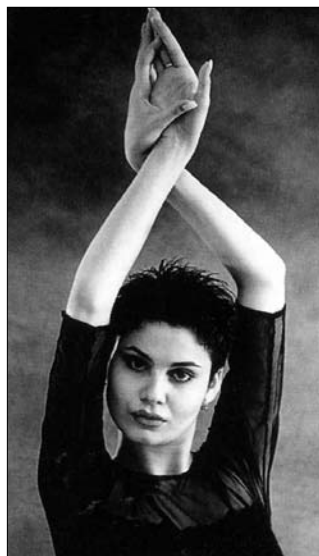

Foto: Tomáš Morkes

Letohradští skauti

Milí přátelé, podzim je téměř za námi a s ním i tradiční akce skautského střediska „Robínův oheň“. Letos se konal 6. října a byl spojen s oslavou 100 let založení skautingu. Den jsme zahájili slavnostním nástupem u skautské klubovny na Kunčicích. Po zpěvu skautské hymny byly skautiči rozděleni do 15 skupinek. V každé byli zastoupeni jak skauti a skautky tak vlčata i světlušky. Pro tyto skupinky byl připraven netradiční závod s názvem „Stezka bratra Robina“. Trasa byla asi 6 kilometrů dlouhá a bylo na ní rozmístěno několik disciplín. Na jednotlivých stanovištích si skauti vyzkoušeli své dovednosti v poskytnutí první pomoci, střelbě ze vzduchovky, vázání uzlů nebo třeba při tvorbě létacího draka. V tomto závodě nešlo ani tak o to „vyhrát“, ale spíše o to, aby se děti vzájemně mezi sebou seznámily, dokázaly si

ho muže, o jakém mluvím, možná zakrátko potkáte. Nebude sice vypadat jako rabín Marca Chagalla, ale něco společného mít budou. Haluzi – přesněji ratolest palmy se snítkou myrty a vrbovou větévkou. A místo citronu ponese jemu podobný plod, který se jmenuje etrog: krásně voní a vůbec není kyselý.

S těmito rostlinami se Židé modlí o Svátku stanů Sukot. O jeho smyslu teď pomlčím – kromě jednoho podobenství. To přirovnává chuť a vůni zmíněných rostlin k vědění a dobrým skutkům člověka. Jsou lidé jako etrog, který je chutný a příjemně voní: takoví jsou učení

a pohotoví v dobrém konání.

Jsou lidé jako palma, s dobrými plody, ale bez vůně: ti jsou učení, ale k dobrým skutkům se nemají. Jsou lidé jako myrta, ta voní, ale jíst se nedá: jí podobní činí světu dobře, a nepotřebují k tomu být učení. A konečně jsou i lidé jako vrba, která nevyniká ani chutí, ani vůní: takoví zůstávají nepoučení, a navíc nedělají nic dobrého. To hlavní však je, že lidské společenství tvoří všichni tihle lidé dohromady. A nejen to, svým způsobem se tyto vlastnosti sváří v každém z nás: jsme vzdělání i nevzdělání, konající dobré i špatné – jako jedinci, a navíc všichni pospolu. Takoví jsme a jako takoví patříme před Bohem k sobě jako ty čtyři rostliny o židovském Svátku stanů.

Rabín z Chagalova obrazu tohle o lidech věděl tak jako malíř sám. Třeba ten obraz namaloval jen kvůli tomu. Nefantaskně, věcně, realisticky. Aby lidé nesoudili jiné příliš rychle a jednostranně. Aby neviděli haluzi a citron tam, kde nejsou.

Leo Pavlát

Poděkování

Děkujeme Vám všem, kteří jste přispěli do sbírek: 21.10. na opravu orlického kostela 22.008,- Kč
28.10. na misie 14.198,- Kč

vzájemně pomoci a společně něco vytvořily. Po celý den byl pro děti u klubovny připraven doprovodný program a také teplý oběd v podobě výborného guláše. Odpoledne po ukončení závodu a slavnostním vyhlášením vítězů byla u klubovny zasazena lípa, která nám bude připomínat tento významný rok v dějinách skautingu. V 18. hodin se celé středisko vydalo průvodem do kunčické skalky, kde celý den vyvrcholil tradičním zapálením slavnostního ohně na počest bratra Robina Vychytila.

Myslím, že se celý den velmi vydařil. Na závěr patří velký dík všem, kteří se podíleli na přípravách a průběhu celého krásně prožitého dne.

Jana Faltejsková

NÁŠ ROZHOVOR

Rozhovor s paní Martou M. (1926) by se mohl jmenovat třeba: „Co všechno může člověk vydržet“ (a to je na papíře jen zlomek). Běhá z něj mráz po zádech. Přesto (nebo právě proto?) se paní Marta M. dopracovala krásné lidskosti a i ve svém věku se směje čistým holčičím smíchem ...

Narodila jsem se v Jevíčku. Tatínek mě ale nechtěl, protože jeho matka prohlásila, že nejsem jeho, neboť u nich v rodině nikdy nikdo nebyl rezavý. (Samozřejmě jsem byla tatínkova - jako jediná jsem třeba po něm a babičce zdělila glaukom.) Tak mě asi ve dvou letech dali k mamčině sestře Štěpánce do Jevíčka a domů jsem jezdila jen na prázdniny a svátky. Maminka proti tomu nemohla nic dělat. Tatínek ji bil ... Rok po mně se ještě narodil bratr Jiří, a toho si nechali, protože byl tmavovlasý. Vždycky, když jsem přijela k rodičům, tatínek vzal Jiříka a odjel k babičce do Vítějvsi. Když byl tatínek doma, tak se na mě ani nepodíval, jen ukázal prstem na tvář a já mu musela dát pusku. Jen jedenkrát jsme jeli všichni čtyři společně parníkem a jednou pod Karlštejn. Tatínek byl naprosto chladný, ale jednou v životě mě přece pohladil – to už jsem měla tři děti a byla zrovna nemocná. Přišel ke mně a pohladil mě po ruce. Šel zrovna z nemocnice od švagra, který umíral na rakovinu plic a asi to jím otfásko, protože sám hodně kouřil. Strašně kouřil. Z vykouřených cigaret jsme mu cpali ty zbytky do dutinek a on to pak ještě kouřil ...

V Jevíčku jsme bydleli v obecním domě v pěkném bytě. Strýček s tetičkou měli jen mě a byli to nůbl lidi. Musela jsem se slušně chovat, zdravít, u stolu jsem nesměla dát lokty na stůl a při jídle jsem neseděla, ale musela stát na malé stoličce – bradu jsem měla přesně na talíři ... Nedaleko bydlela na výměnku babička a dědeček a tam jsem byla taková spokojená, protože tam měli kozu a psy, kočky, prase, holuby, byla tam babička s dědou a choďovaly tam tetičky, od telátek jsme si nechali olizovat prsty, na zahradě jsme si nechali olizovat prsty, na zahradě jsme dováděli s dětmi ze sousedství, strýček nám dal fošnu na špalek jako houpačku ...

Bydleli jsme v židovské ulici, takže jsme zcela přirozeně kamarádili i s židovskými dětmi. S dětmi z ulice jsme chodili ze zvědavosti v sobotu do templu poslouchat ty jejich „šau-ly-machauly“, jak jsme tomu říkali - chodili jsme společně české i židovské děti. Židovský templ stojí v Jevíčku dodnes, protože ho za Křišťálové noci 10. 11. 1938 nemohli zbořit ani vypálit, jelikož je připojen k okolní zástavbě. U strýčka a tetičky jsem byla do 18-ti let. Ani tetička se se mnou nemazlila. Strýček by o to byl stál, ale já nemohla, fyzicky jsem ho nesnesla. Bála jsem se ho. Byl fetišista – nemohl mít se svou ženou styk. Rozvést se nemohli, protože jednou nešťastnou půjčkou připravil tetičku o všechny peníze,

a tetička na něm byla tudíž závislá. Hrozně tetu bil a nejvíc do prsou ... Jinak byl strýček velmi chytrý a všechno, co jsem potřebovala, mi vysvětlil. Byl inženýr-geograf, měl historický přehled, byl trpělivý, naučil mě číst, takže ve druhé třídě jsem jediná plynule četla a na gymnáziu jsem předčítala před třídou. Vysvětlil mi matematiku, byl ohromným znalcem hudby ... Ale já toužila po Praze – po mamince ... Já měla vlastně maminky tři – maminku, co mě porodila, tetu Štěpánku, která mě vychovala a jejich nejmladší sestru Boženu. Mamince a tetě Štěpánce jsem dosloužila do smrti ...

Strýček dělal tajemníka na obecním úřadě, a když mi bylo asi 13, přišlo se na to, že v obecním rozpočtu chybí 60 tisíc korun. To byly ohromné peníze. Účetní s malým platem si sice stavěl dům, ale na to se nehledělo a vinu hodili na strýčka jako odpovědnou osobu. Takže jsme tehdy žili ve velké bídě. Chodila jsem na zahrádku thrat kytky a nosila je paní Čerminové. Ta mě měla moc ráda,

vždycky mně dala 50 halířů a já hned letěla koupit chleba.

Když jsem byla v kvartě, zabrali Němci školu a studenti museli jezdit do školy do Boskovic. Jenže já tenkrát neměla zimák ani boty, a strýček s tetičkou neměli ani peníze, aby mi dali na vlak, tak jsem do školy nemohla. Strýček mi pak sehnal práci praktikantky na úřadě. Já se chtěla aspoň vyučit, ale teta mi řekla: „To tak, budeš někde jako učednice umejvat schody! Za rok je po válce a pak si školu doděláš ...“ Tak jsem chodila na úřad a každou výplatu jsem dala v kredenci do hrníčku. Když jsem chtěla jít v neděli do kina, zeptala jsem se, jestli si můžu vzít 2 koruny.

V roce 1945 jsem se dostala do Prahy na okres do účtárny. Uměla jsem výborně psát na stroji, což jsem se naučila doma na šablonech psacího stroje. Jednou za mnou přišel pan ředitel, on byl lidovec a bral si k sobě lidi stejné politické strany. Říkal, že by mě potřebovali, protože dobře píšu na stroji. Přišli dva chlapi jak hory, ředitel říkal, že jsou z Fondu národní obnovy, a že se bude psát něco pro

Ministerstvo vnitra. Psala jsem od rána do večera, přes 8 kopíráků, 20 stránek denně, po 14 dní věci, ze kterých jsem byla na pokraji šílenství. Diktovali mi události z tábora v Klecanech, kde po válce soustředili pražské Němce. Psala jsem o kufrech peněz, které jim ukradli, psala jsem o nemožném a nesdělitelném mučení a násilí na ženách a děvčatech ... V životě jsem nic takového neslyšela. V životě jsem netušila o tak nesmírném trápení lidí. (Pamatuji si jméno Heřmánek – předseda MNV a revoluční gardy a Kaše – šéf tábora.) Dostala jsem z toho žaludeční neurozu, byla jsem z toho úplně vedle a chodila domů s pláčem. Jednou za mnou přišel ing. Muchin, utečenec z Ruska po 1. válce, který tam pracoval jako tlumočnick a překládal tento text do ruštiny. Já brečela a říkala mu, co jsem psala hrozného, a on mi řekl, že sám ví o případu poválečných zvěstev: Meinl byla ohromná pražská firma na delikatesy. A Meinlovu dceru chtěl jeden ten estébák. Jenže ona se bránila, a tak musela vypít něco, po čem dostala hrozný průjem. A pak jí tenhle chlap poručil: „Lízej!“ A ona to musela všechno ... Když se dozvěděli Rusáci, že v táboře Češi kradou Němcům peníze, přijel ruský velitel, nechal nastoupit dozorce do řady a všechny je důtkama seřezal. Chtěl ty peníze pro sebe...

Dva měsíce jsem pracovala na podatelně a tam byla svědkem, že přišel dopis do vlastních rukou předsedovi Oldřichu Beranovi, to byl komunist a pozdější ministr stavebnictví a tělovýchovy. Řekli mi, ať to otevřu, že jinak by to Beran hodil do koše neotevřené. Psal pan farář z Klecan a prosil předsedu, aby apeloval u ministra Noska za ty Němce v táboře v Klecanech. Psal, jak mučí ženy a děti, dovolával se Boha, lidskosti ... Nic se nestalo. Za 14 dní přišel další dopis od pana faráře. Předseda se na to ani nepodíval ...

Karla, která za mě v tu dobu dělala mou práci, si zatím brala z pokladny nějaké peníze. Takže já vždycky doplatila, co chybělo, a šla jsem pěšky domů, protože mi nezbylo ani na tramvaj. Pak jsem přešla pod Okresní a státní silniční správu jako sekretářka, evidovala jsem materiál a pracovní oděvy a tam jsem byla spokojená.

Sestřenice Boženka, která bydlela v Praze, byla vůdčí osobnost. Všem kolem sebe rozkázala a mně taky. Jednou jsem přišla z práce a Boženka na mě, že chce jít na popravu. Říkala jsem jí, že já nechci jít, že se nemůžu koukat na popravu. A ona zas, že tam chce a chce a dupala, křičela, vztekala se. Vložila se do toho maminka a říkala: „Ale Martičko, jen běž, třeba se tam ani nedostanete, protože tam bude hodně lidí ...“ A tak jsem musela jít. Měli všech pražského primátora, dr. Fitznera. Pankráček náměstí bylo úplně plné, všude davy lidí. Já stála nohama na jednom místě a hlavu měla o metr dál než nohy, jak se lidi tlačili. Střechy plny lidí, okna plny lidí, lidi řvali a křičeli. Já brečela a nahlas jsem si říkala: „Pane Bože, proč já tu Boženku poslech-

la!? Já chci pryč!“ Nikdo mě samozřejmě nevnímal. Najednou se přede mnou objevil nějaký voják s páskou na rameni a řekl, ať se nebojím, chytnu se ho vzadu za opasek a pevně se držím. Chytl jsem se ho a on se silou tlačil davem a držel rovnováhu. Já jsem nechtěla nikam jít, a najednou koukám, že jsme přímo u šibenice! Byl to snad nejhorší okamžik mého života. Nechtěla jsem to vidět, ale nemohla jsem zavřít oči, jen jsem občas zamrkala, abych viděla skrz slzy. Po schodech přišli, černě oblečení, soudce a lékař, pak tři pacholci v červených kápích s otvory pro oči, kteří vedli odsouzeného k šibenici. Kat se k němu přitočil a řekl: „Už to máš za pár, ty nacistická svině!“ a dr. Fitzner mu plivl do tváře. Kat se rozpráhl a dal mu facku. Pak odsouzený vystoupil na stoličku, nasadili mu oprátku kolem krku, soudce přednesl obžalobu, rozsudek a pak mu podrazili stoličku ... Ale co dělali lidé! Řvali, nadávali - jako ve středověku.

V 16-ti letech jsem poznala Jaroslava a slíbili jsme si, že se vezmeme, až budu plnoletá. Jaroslav musel do „rajchu“, pak dva roky na vojnu, takže jsme si hodně psali a brali jsme se v r. 1947. Jaký jsem měla manželství? Dobrý ... Muž byl šikovnej, líbil se ženským ... Maminka mně říkávala: „Muž, když má něco dokázat, potřebuje inspiraci, a tu mu nikdy nedá žena u škopku s nádobím nebo u necek s prádlem. Ty budeš paní a maminka ...“ Takže ať bylo, co bylo, nikdy jsem manželovi neztropila žádnou scénu ani jsem mu nedomlouvala. Byla jsem maminka a byla pořád stejně hodná, dobrá, laskavá ... Překonal jsem všechno, i když to nebylo lehký ... Mám tři dcery. Nejmladší je vážně nemocná. Nejstarší se vdala do Německa a když se v r. 1973 vrátila, nesměla být zaměstnaná a mě vyhodili z práce na okrese a dali mě do skladu. Ženský mě tam vůbec nebrali na vědomí. Až jednou se jim ucpal záchod a nikdo to nechtěl jít čistit. Tak jsem si řekla o gumové rukavice a drát a šla jsem to vyčistit sama. Šest jich stálo kolem mě a koukaly ... Pak už se ke mně chovaly jako k sobě rovné.

Jaroslav dělal na jatkách účetního a přišel na to, že se normálně prodává maso z nemocných zvířat. Přišli za ním z vedení a řekli: „Soudruhu, buď potáhneš s námi nebo půjdeš do výroby.“ A Jaroslav odpověděl: „Půjdu do výroby!“ Druhý den dostal na práci přenášet ještě s jedním 2,5 q překlady. Hned si strhnul záda. Domů ho dovezli. Doktor mu dal injekci, měl velké bolesti. Já byla zesláblá po porodu. A ještě babička doma na starosti. V Brně mu zjistili tuberkulózu, ale ještě předtím nakazil malou Jarušku. Já jsem ztratila mlíko a doktorka mně nedala předpis na Sunar, ať si prý obejdu maminky, co se mnou rodily, že třeba některá odstříkává. Jedna maminka mně opravdu své mléko dala. Jenže Jari začala být studená. Doktorka mi řekla, že do bytu zásadně nechodí, ať jí dám do postýlky lahve s teplou vodou. Tak jsem letěla do nemocnice a tady mi řekl pan doktor: „Otevřete okno, dejte postýlku k oknu a nechte ji

KDYŽ JSEM VCHÁZEL RÁNO DO TŘÍDY, říkal jsem si vždycky s vděčností, jaký je to záviděníhodný úděl. Každá práce je svým způsobem krásná, ale dívat se celý život do dětských očí, tomu se stěží co vyrovná. Dítě je kavalír. Za jeden úsměv ti dá sto úsměvů, za trochu lásky tě zahrne citem tak ohromujícím, že před ním couváš napůl zahanben. Když po třiceti letech potkáš maminku, která vede za ruku děvčátko s copánkem a poznáme se a já v jejích očích naleznu ten dávný třpyt jejích dětských let, jsem šťasten. Jedna z nich řekla kdysi doma při večeři: „Já bych chtěla mít za tatínka pana učitele.“ Když jsem jí to pak ve škole opatrně vytkl, na prvním místě musí být přece maminka a tatínek, povídá její kamarádka: „Já bych vás taky chtěla za tatínka, ale před tátou bych to neřekla. Jako tahle káča, tak hloupá nejsem.“ *Jos. Hejduk*

umřít ...“ Já nemohla promluvit a s pláčem jsem šla domů. Cestou jsem potkala vedoucí jeslí, paní Kalábovou, a ta dcerce zachránila život. Vyprávěla jsem jí, co se stalo, a ona mi řekla: „Nedejte se, bojujte jako lev. Běžte na Ligu proti tuberkulóze a trvejte na tom, aby ji poslali do Brna na izolační oddělení.“ Pan primář mně ale nechtěl dát doporučení, a já začala v zoufalství křičet a dupat, že si budu stěžovat u prezidenta ... Tak on sedl, cosi napsal a vložil do obálky. Vlakem jsem jela do Brna a děťátko předala. Mladý lékař si zatím četl dopis a pak se mě zeptal, jestli vím, co mi pan primář napsal. Já samozřejmě nevěděla, obálka byla zalepená. Stálo tam, že rodiče úmyslně dítě nakazili ... Lékař mi řekl, že děťátko má celé plíce zachvácené tuberkulózou a dýchá jen horními lalůčky, že ji budou léčit, ale pokud se bude infekce šířit dál, na mozek, přestanou ji léčit, protože mají nedostatek penicilinu ... Bylo mi hrozně ... Dala jsem dcerku do vůle Boží, nic jiného mi nezbyvalo, a šla jsem v slzách pryč. Jezdila jsem za ní ve středu, podívat se okýnkem a za Jaroslavem jsem jezdila v neděli. Mezitím mi psala maminka, že Martičku, nejstarší dcerku, bolí koleno. Martičce zjistili tuberkulózu kosti v koleně. Co ta holka zažila, to si nikdo neumí představit. Bolestí si rvala vlasy z hlavy. Dali jí sádru, čtyři roky měla sádru, kterou občas sundali a vypunktovali koleno. Doktor byl u výslechu a primář v dolech, zbyly tam sestřičky, které se chovaly příšerně. Byly vulgární, titulovaly se mezi sebou nejhoršími nadávkami, jaké si ženy můžou dát. Jednou prý Martička ležela přes noc v koupelně na dlaždičkách, protože sestry na ni zapoměly, říkala mi to holčička, která s ní ležela na pokoji ... Mě od tuberkulózy zachránilo jediné to, že jsem nemohla dát Jaroslavovi pus. On kouřil a já to v těhotenství nesnášela ... Ale co to bylo platné – celé noci jsem nespala, protože jsem ty my děti pořád viděla brečet ... Šla jsem taky k doktorovi. Říkala jsem mu, že usnu jediné když si dám čaj s rumem. Jenže postupně jsem si dávala spíš rum s čajem. Byla jsem zoufalá ... On mě chytil za ruku a říkal: „To nesmíte ... Všechno vylej-

ŠPATNÝ ODHAD

Příjemné přitímí malého kostela milosrdně tlumí červencový zář. Výzdoba z letních zahrádek prozrazuje vkus a lásku těch, kteří zdobili svůj venkovský kostelík. Přichází kněz s ministranty a lidé zpívají...

V lavici přede mnou se stále neklidně otáčí směrem ke dvěma mladá žena. Někoho hledá očima. Záhyby na šatech prozrazují, že dítě přijde na svět co nevidět... Nakonec, jakoby vzdala čekání a soustředí se na mši.

Za pár minut vím, že se již dočkala. Ona o to však zatím neví. Očekávaný opozdilec – zjevně její muž – zůstává stát v uličce mezi lavicemi. Nespěchá s tím, aby si hned klestil cestu k ní mezi lidmi. Dívá se na svoji ženu... Ale jak se dívá! S takovou silou lásky a něhy v očích, že tiše žasnu. Můj náhodný pohled mi naráz připadá až svatokrádežným. Je to vůbec možné? Čistá studánka vody v krajíně, v níž žijeme?

Po pár minutách stojí už vedle svojí ženy a něžně ji objímá. Zjevně se omlouvá, že přišel pozdě. Nastávající maminka se opírá o jeho rameno a je patrné, že se jí ulevilo... Krásný pár. Říkám si – asi první či druhé dítě. A ten hezký obrázek mladých lidí mi zůstává v mysli.

O to víc jsem byla překvapená, když jsem je v kostele potkala za měsíc. Paní seděla v lavici s kojencem. Šla jsem po mši k ní, popřát vše dobré, podívat se na dítě... Bylo krásné i jeho tři sourozenci, kteří se najednou za tátova doprovodu objevili u kočárku a vesele poskakovali kolem ... Inu, někdy má člověk špatný odhad. Ale v těchto případech – Bohu díky. *Jana Flidrová*

te ... Oni se uzdraví a budou vás potřebovat ...“ Tak jsem to opravdu udělala a dodržela to. Martička se uzdravila, dali ji do Košumberka, kam jsme za ní jezdili. Jari nám taky dali domů. Primářka jí předepsala 2x denně Hysteps, takže byla stále utlučená a ve škole jí to moc nešlo. Byla to velká dávka pro dítě, ale tenkrát nebyla taková informovanost o lécích, myslela jsem, že pro ni dělám to nejlepší, když jí to dávám ... Dcerka se vyučila zahradnicí, pak si udělala zahradnickou školu v Brně. V tu dobu přestala užívat Hysteps a úplně pookřála, byla nejlepší ve třídě a jako jediná měla květinovou vazbu na Flóře Olo-mouc. Ona těma rukama při vázání doslova tancuje. Dokonce jí jeden Japonec chtěl vzít do Japonska do ikebanové školy. Jenže si namluvila kluka a už nechtěla pryč.

Co mi dělá radost? Celá má velká rodina. Teď trhám jablka a dělám křížaly, hodně jsem četla, když to šlo. A také pro místní muzeum překládám německé švabachové texty.

A co mi dalo sílu to všechno překonat a jít dál? Modlitba ... modlitba a důvěra v Boha. Maminka mi říkávala: „Pána Boha o nic nepros, jenom děkuj ...“ S nikým jsem o svém životě důvěrně nemluvila, spíš jsem na všechno byla sama. Proto jsem byla tak silná... */M*

V říjnovém Okénku jsme otiskli 35 základních mužských pravidel, které muži sepsali svým ženám. Otiskujeme odpověď mužům:

Milí muži,

děkujeme vám, že jste nám nastínili svá pravidla. Konečně víme, co se ve vás odehrává, zatímco mlčíte. Díky pregnantním formulacím a ujasnění témat nejvyšší důležitosti, jsme pro vás nyní mohly vypracovat cílenou specifikaci tezí. Vzhledem k tomu, že korespondujete s vašimi precedenty, mají rovněž všechny číslo 1. Vítejte vaši iniciativu a těšíme se na další spolupráci.

Když si něco koupíme, nepátrejte, jestli a proč to potřebujeme a co s tím budeme dělat.

Občas menstrujeme - smiřte se s tím.

Sobota = úklid. Je to totéž co tornádo nebo blizard. Nic s tím nenaděláte.

24hodinová nepřetržitá služba u dětí není dovolená a nikdy ji za dovolenou považovat nebudeme.

Pochopte, že záchodové prkýnko ani podlaha nejsou vhodné pro značkování teritoria - jste už velcí kluci - když nacákáte, utřete po sobě.

Vyjasněme si jedno: Jasně formulované žádosti nejsou sekýrování.

„Ne“ znamená „Ne“ a „Nechci“ znamená „Nechci“, nepřemlouvajte nás, že je to jinak.

Nikdy se nás neptejte, o čem můžeme tak dlouho mluvit s kamarádkou.

Když vyluxujete lednici, aspoň nám o tom řekněte.

To, že chceme, abyste si občas vzali čisté oblečení neznamená, že se máte oblékat jako hoši z telenovely.

To, že chceme, abyste se oblékali jako hoši z telenovely znamená, že chceme nosit prádlo jako fotomodelky.

Na otázku, jestli nejsme tlusté, odpovídejte vždy a za všech okolností: „Jsi krásná!“

Nechte nás chovat se nelogicky, stejně se tak chovat budeme - máme to v genech.

Prosíme - o reklamních přestávkách nepřepínejte na jiné kanály a nechodte si pro pivo, ať vám můžeme sdělit to, co vám už dlouho chceme říci.

Pokud nemáme dojet někam jinam než kam

RODINA

UMÍME JEŠTĚ TRUCHLIT?

Odchodu blízkého člověka se žádný z nás nevyhne. V současném dynamickém „aktivním životě“ ale jako by chyběl prostor a čas na truchlení. Pokud se však s pocity bolesti a bezmoci po takové ztrátě nevyrovnáme, psychické následky si ponese léta.

Úmrtí blízkého člověka je pro pozůstalého zátěžovou životní situací, klade nároky na jeho psychiku, odráží se v jeho tělesném stavu, zasahuje do sociálních vztahů a většinou aktualizuje jeho duchovní sféru, zejména otázky osobní víry a smyslu života. Pozůstalí často potřebují pomoc a podporu při utváření života bez zemřelého i při nabývání nové psychické rovnováhy. Tento fakt si lidstvo uvědomovalo odedávna. Období truchlení usnadňovaly v minulosti různé rituály, pozůstalý člověk byl společností po určitou dobu chráněn. Pomocí a podpory se truchlícím dostávalo především v rodině, od přátel,

mířme, dovolte nám někdy, ať se zeptáme občana na cestu.

Nikdy nebudeme vařit jako vaše maminka. Smiřte se s tím a přestaňte si stěžovat.

Všichni muži rozeznávají pouze 16 barev - stejně jako výchozí nastavení Windows. Proto nám věřte, když řekneme, že to, co máte na sobě, se k sobě nehodí.

Pláč v extrémních situacích není hysterie. Extrémní situaci poznáte podle toho, že

pláčeme. Reagujte objetím, v opačném případě očekávejte reakci, kterou nechcete zažít.

Pokud vidíte, že se něco stalo, neptejte se co. Prostě nás odproste, obejměte a polibte. Jakékoli jiné chování vyvolá hádku, a to vám za to přece nestojí.

Nejsme jasnovidky. Naše neschopnost poznat, že máte s někým nebo něčím problémy neznamená, že jsme večeri nedosolily schválně.

Kosmetická kúra je pro nás stejně vzrušující jako pro vás pivo.

Jsmo krásné, sexy a žádoucí! Prsa po tatínkovi jsou taky prsa.

Děkujeme vám, že jste si to přečetli. Víme, že mnohé z nás zažijí osamělý víkend, ale to nevadí. Bereme to jako relax.

Vaše Ženy

v komunitě či od církevního společenství.

Na smutek sami

Zmíněné sociální zdroje pomoci v dnešní společnosti téměř nefungují. Spolu se smrtí a umíráním jsme tabuizovali i truchlení. Truchlící člověk nemá v současné době ve společnosti místo. Dnes nepoznáme, kdo se vyrovnává s úmrtím blízkého člověka: a když to víme, upadáme do rozpaků, jak se k němu chovat. Smrt nás děsí, připomíná nám ohraničenost vlastní existence – a stejně tak se bojíme kontaktu s pozůstalým.

Navíc zaměření společnosti na výkon neumožňuje truchlícím lidem dávat najevo pocity bezmoci, smutku a bolesti. A pokud je člověk přeci jen projeví a jeho okolí na ně reaguje, mívá tendenci nabízet jednoduchá, rychlá a málo osobní řešení – například návštěvu lékaře za účelem předepsání zklidňujících léků. Na zármutek pozůstalých se snadněji pohlíží jako na stav, který vyžaduje zásah erudovaných lidí, a tento pohled přejímají někdy i sami pozůstalí. Z přirozené reakce na ztrátu se tak vytváří nemoc, která se léčí. Nejčastěji antidepresivy. Truchlící člověk bývá tedy nakonec na svoji ztrátu sám, bez lidské blízkosti a podpory, dostává se do vnitřní izolace, jeho pocity osamocení se ještě prohlubují.

Pokud je truchlení odsunuto, potlačeno, a to i vlivem léků, nemůže dojít k přijetí skutečnosti a k vyrovnání se se ztrátou, psychické zranění pozůstalého zůstává stále otevřené. Člověk se začne vyhýbat své bolesti, bezmoci, pocitům viny, které se často v období truchlení objevují, a postupně se začíná vyhýbat všemu, co by mu jeho ztrátu připomnělo – místům, kam se zemřelým chodil, hudbě, kterou společně poslouchali, a nakonec třeba i jeho hrobu. Jeho život je plný úzkosti, napětí, osamocení, pocitů ztráty životního smyslu... Může se rozvinout deprese v nozologickém slova smyslu, která již opravdu léčbu vyžaduje, nebo může pozůstalý dojít k rozhodnutí, že takový náročný, redukovaný a bolavý život nemá cenu dál žít. Pro psychické i tělesné zdraví je důležité každou ztrátu připustit, oželet, odtruchlit a zpracovat.

Zármutek je normální

Truchlení je dynamický proces, má své obecné i specifické projevy, které se v čase mění, jejich intenzita kolísá. Obecně se uvádí, že akutní žal trvá šest týdnů od úmrtí blízké osoby, celý proces truchlení pak většinou jeden rok. Silný zármutek může znovu vzplanout s některými daty nebo výročími – s narozeninami zemřelého, s datem úmrtí, s Vánoce-mi...

Bezprostřední behaviorální reakce na ztrátu blízké osoby se pohybuje od stoického klidu až k bouřlivým emocionálním projevům. Dochází většinou k popření ztráty, které je v první chvíli důležitým obranným mechanismem, trvajícím individuálně dlouhou dobu. Začíná se rozvíjet odezva na ztrátu, jejíž obraz nacházíme v dušeni i v tělesné rovině. Typickými tělesnými projevy jsou pocit staženého hrdla, svírání na hrudi, nedostatek energie, únava, vyčerpání, přecitlivělost na

Foto: ing. Luboš Pasák

podněty, poruchy spánku, poruchy příjmu potravy, neklid, změny v tělesné hmotnosti a změny v imunitním, endokrinním a kardiovaskulárním systému. K projevům truchlení na emocionální úrovni patří smutek, zármutek, žel sklíčenosti, omezené prožívání radosti, touha po ztracené osobě, strach, úzkost, bezmoc a beznaděj, hněv, zloba, závist, žárlivost, pocity viny, osamělost a opuštěnost.

Začátek období akutního žalu bývá vyplněn zařizováním pohřbu a uspořádáním nezbytných administrativních záležitostí. Člověk nebývá v prvních dnech osamocen a zmíněné aktivity jej odvádějí od náporu pocitů. Pozůstali, kteří neuspořádají pohřeb, někdy trpí více, protože kvůli silným emocím nemohou vykonávat běžné denní činnosti a chybí jim sociální rituál, kterým by se ztráta blízké osoby zpřítomnila. Po pohřbu začínají s plnou silou doléhat pocity prázdnoty. Kromě negativních však mohou pozůstali prožívat i pozitivní pocity ve vztahu k zemřelému, například vděčnost, lásku, ulehčení nebo vysvobození. Na úrovni kognitivních funkcí se reakce na ztrátu projevuje sebeobviňováním, pesimistickými myšlenkami, odmítáním skutečnosti, poruchami pozornosti a paměti, zabýváním se obrazem zemřelého, vírou v jeho přítomnost či prchavými vjemy interpretovanými jako přítomnost zesnulého. Časté jsou sny o zemřelém a touha jej následovat. Během období akutního žalu se prožitky rychle střídají, s postupujícím časem se prožívání více stabilizuje a jeho intenzita se vrací k individuální normě. Člověk postupně získává emocionální odstup od utrpené ztráty.

Varovná může být intenzita zármutku – velmi silný či dlouhotrvající zármutek, ale i to, že žal zcela chybí. K patologickým reakcím na ztrátu patří opožděná nebo potlačená reakce, hluboká deprese či chronická reakce, kdy intenzivní truchlení trvá léta, excesivní reakce, například ve formě vystupňované úzkosti až fobie, záchvaty paniky, sebevražedné pokusy a zneužívání alkoholu či léků. Známkou nekomplikovaného truchlení bývá to, že pozůstaly je schopny vedle smutku a bolesti prožívat i pozitivní pocity, těšit se ze života či alespoň některých jeho chvil.

Rozlučte se

Velmi důležitým momentem, který pozitivně ovlivňuje proces truchlení, je rozloučení. Je to akt završení vztahu s druhým, který potřebujeme prožít – rozloučit se s tím, co bylo nebo mohlo být. Optimální je, když se člověk může s umírajícím rozloučit ještě za života. Pokud nebylo z jakéhokoli důvodu loučení možné, je stejně plnohodnotné prožít loučení již bez fyzické přítomnosti druhého. Pozůstali často sdělují, že jim rozloučení chybí, mají pocity

viny, že nestihli zemřelému něco významného říci. Absence rozloučení se stává zdrojem dalšího trápení a sebeobviňování truchlících. V praxi se mi osvědčuje nabídnout pozůstalému možnost vyslovit to, co by býval chtěl zemřelému říci, vyzvat jej dodatečně k rozloučení. Většinou tak společně odkryjeme hlouběji uložené pocity doprovázející ztrátu a komplikující přijetí bolestní reality. Nejčastěji to bývají hněv a vina, kterým se truchlíci nevědomě brání.

Pozůstaly by se měl svoji ztrátou zabývat, neměl by od ní příliš utíkat, například k práci, k obviňování zdravotníků či příbuzných nebo k zabývání se nadpřirozenými jevy. Měl by svůj žal a bolest připustit, prožít a vyplatkat. Uvědomit si pocity spojené se ztrátou. K tomu pomáhá, když může hovořit o zemřelém, o svém vztahu k němu, o společně prožitých chvílích, o pocitech z jeho odchodu. Tak se jejich intenzita přirozeně zmenšuje. Hovořit a prožívat však může pozůstaly jen tehdy, když jsou lidé kolem něj ochotni mu naslouchat a jeho prožitky neznehodnocují. Pozůstali vnímají zájem okolí spíše podpůrně než traumaticky. Při setkávání s pozůstalými opakovaně slyším, že je mrzí nezáměr kolegů v práci, sousedů, přátel. Někdy je náročné pro pozůstalé v prvních dnech a týdnech po úmrtí blízkého člověka chodit do práce a vykonávat běžné činnosti. Není žádná ostu-

Foto: Martin Pekárek

da připustit si svoje ochromení, vyčerpání či únavu a vzít si několik dní dovolené. Truchlíci se tak může alespoň lépe soustředit na sebe – vyjít si do přírody, pečovat o své tělo, spát, rozjímat. Navíc v období akutního žalu často vnímá značný rozpor mezi svými intenzivními prožitky a banalitou každodenní pracovní rutiny. Do popředí pozornosti se dostává otázka hodnot, někteří lidé dokonce svůj žebříček hodnot v tomto období přehodnocují.

Žít dál

Po určité době by se však měl pozůstaly ze svého nitra vydat ven do světa, na cestu hledání nové formy vazby k zemřelému. Pozůstali tento moment většinou sami dobře poznají. Popisují jej jako „získání půdy pod nohama, příliv sil, vyplakání slz, získání ale-

Dušíčková

Dny naše ztěžkly vzpomínkami
na dobrodiní v hrobě ukrytá
a zlato mnohých životů
v kelímčích utrpení vytrřibené
kobercem listů pokrývá
hladinu našich všedních cest

A srdce najednou se proměnilo
v průsečík častých setkání
všech živých s mrtvými
Mlčení jejich němých úst
je mnohdy výmluvnější
než slova pronášená tváří v tvář

A vůně čerstvých chryzantém
probouzí zašlé podzimy
v nichž zbohatli jsme ovocem
těch moudrých jabloní
vyrostlých v naší blízkosti

Josef Veselý

spoň nějaké stability“. Cílem truchlení není zapomenout na zemřelého, ale naučit se žít vztah k němu v jiné podobě. V takové, kterou realita umožňuje a kterou zároveň pozůstaly prožívá jako smysluplnou. Může to být například vytvoření kroniky společného života, sestavení alba s fotografiemi, převzetí rolí či funkcí, které zemřelý zastával, udržování některých jeho zvyků, napsání povídky o jeho životě, namalování obrazu, pokračování v započatém díle. Začlenit svoji ztrátu do života a přestavět vztah k zemřelému lze i přes věci, které zesnulému patřily – prostřednictvím jeho posteje, hrníčku, části oblečení, nebo knížky. Při používání těchto věcí se pozůstaly v přeneseném slova smyslu zemřelého téměř dotýká. Kromě hledání nové podoby vztahu k člověku, který již nežije, by měl pozůstaly najít, co je ještě v jeho životě hodnotného, co navzdory pro-

žitě ztrátě zůstalo, pro co má ještě smysl žít. Největší část této vnitřní proměny by měla být hotova rámcově do roka od zažití ztráty. Navázáním vztahu s druhým člověkem riskujeme mimo jiné také to, že jej někdy ztratíme. Jako je pro kvalitní emoční a sociální život člověka důležité vytvářet pouta, je pro něj stejně tak důležité vyrovnat se s jejich ztrátou. Žijeme skrze vztahy s druhými lidmi a druzí žijí skrze vztah s námi. Náš vztah k druhému nekončí s jeho úmrtím. Období truchlení je doba, kdy je člověk snadno zranitelný, protože je to období nestability a změn. Na proces truchlení můžeme tedy pohlížet jako na cestu, která obnovuje zakotvení člověka ve vlastním životě.

Tereza Soukupová, *Psychologie dnes* 5/2006

IRSKO

Někdy ve 14 letech jsem poprvé zatoužila vidět Irsko. Bylo to díky dokumentu Jana Špáty „Země svatého Patricka“, který tenkrát běžel v televizi a který mě doslova fascinoval. Zobrazoval zdejší pochmurnou krajinu, drsné klimatické podmínky, pohostinnost a otevřenost obyčejných Irů a také působivou scénu výstupu bosých poutníků na Horu svatého Patricka v dešti a silném větru.

O čtvrt století později se mi sen splnil, protože jsem se mohla stát částí 10členné party, která se do Irska ve dnech 20.-25.9. vydala.

Našli jsme tam skoro vše, co Jan Špáta ve svém filmu ukazoval. Kdyby tento příspěvek psali ostatní společníci, bylo by tu 10 odlišných výpovědí. Ale jedno by asi měly všechny společné – nadšení ze zdejší krajiny, okouzlení zdejšími lidmi a jejich hudbou, potěšení z Guinnessu, radost a přátelství v naší partě.

Irská krajina, jakkoli drsná, je krásná a různorodá. Zelené kopce s všudypřítomnými ovečkami a všudypřítomným větrem, kamenné zidky, které oddělují jednotlivé pozemky, hortenzie, fuchsie a vřesy, jezera i moře, útesy i rašeliníště. Člověk se tu cítí jako doma.

Irsko má bohatou, leckdy pohnutou historii, po níž naleznete stopy na každém kroku. Od 1200 megalitických pohřebišť,

přes keltskou kulturu až po křesťanství, které sem proniklo už ve 4. století.

Na letišti v Corku jsem si vypůjčili 3 auta, kterými jsme po zbytek výpravy cestovali. Plán cesty, který připravil Míra Švec, se nám vcelku podařilo splnit. Protože 10 lidí už je poměrně různorodá skupina, vyprofilovali se z ní brzy typičtí jedinci. Jedním z nich byl Pepa Marek, přezdívaný „Časoměřič“ nebo „Stresový referent“, skupinu pak obvykle uzavíral Láďa Majvald, zvaný „náš Láďa“.

Večery jsme trávili v místních hospodách u sklenky Guinnessu – lahodného piva s karamelovou příchutí. Irská hospoda je místem setkání (a nekouří se tam) – starých i mladých, mužů i žen. A jako k ní patří Guinness, tak k ní obvykle patří také hudba. Tradiční hudba činí z této země jednu z nejbohatších hudebních kultur západního světa. Zažili jsme tři takové hudební produkce, každá byla jiná, nezaměnitelná.

První večer v Dinglu hospodský roznesl pivo, kolem 22. hodiny sedl k bendžu a harmonice a se svou kolegyňou hrající na příčnou flétnu těšili přítomné svou hudbou. Když dohráli,

sebral prázdné sklenice ze stolů a pak svým plným hlasem námořníka zpíval irské balady o lásce, přátelství, o zemi. Hospoda byla narvaná, protože muži předtím sledovali ragbyový zápas a nejedno oko přítomných žen nezůstalo suché nad dojemným zpěvem hospodského. Mají hudbu v krvi.

Jako by se naše zážitky stupňovaly: druhý večer v jiném „pubu“, vyzdobeném balonky s nápisy „Birthday 80“, jsme záhy pochopili, že jsme na oslavě něčích narozenin. Přivedli dědouška, přišli gratulanti, dámy ve večerních róbach ... Nikomu jsme tam ale kupodivu nepřekáželi. A tak Míra Buryška šel také přát oslavenci. Když mu řekl, že je z Čech, prý mu děda silněji stiskl ruku ... V hospodě nebylo hnutí. Přišla hudba a také tanečníci – čtyři páry dědouškových vrstevníků tančily ráznou irskou čtverylku tempem, nad kterým nám zůstával rozum stát. Tohle ještě byli staříci a stařenky z oceli – z dob chudoby a skromnosti. Nakonec posadili dědouška na židli, dali mu do ruky mikrofon a on zpíval.

I když se mu hlas třásl, zpíval přesvědčivě, jako někdo, kdo ví o životě své ...

V hospodě pod Horou sv. Patricka zažili naši muži to nejsilnější. Někdy kolem 23. h. začali místní chlapi zpívat a hrát na kytaru. Navzájem se hecovali a střídali se u kytary. Naši se k nim přidali s česko-slovenskými písněmi, a tak společně hráli, zpívali a taky plakali slzy dojetí nad náhlým chlapským porozuměním ...

Nejsilnějším zážitkem pro mě byl výstup na Horu sv. Patricka. Nevím proč – snad díky Janu Špátovi. Ještě večer jsme nedoufali ve zdar akce, protože počasí nám ukázalo svou typickou tvář – vytrvalý déšť a vítr. Ráno jsme ale měli štěstí – nepršelo. Pohled na majestátnou kuželovitou horu, silné poryvy větru a cesta ostrými kameny nás nenechala na pochybách, že tady má příroda moc nad člověkem. Podařilo se nám vyjít až nahoru a mlha nám na chvíli odkryla i úchvatný pohled na mořské pobřeží s četnými ostrůvky. Tato hora je pro Iry posvátná a poslední neděli v červenci, kdy se koná pouť na vrchol, putuje nahoru kolem 60.000 poutníků.

Porozumění s místními lidmi, pocit spřízněnosti s krajinou i historickým dědictvím, to, že se tu cítíte – jakoby bezdůvodně – dobře, snad vypovídá také o našich společných keltských kořenech. Tuhle krajinu možná máme už dávno v duši nebo v genech, jen o tom nevíme. Irsko jsem si zamilovala a ráda bych se tam někdy vrátila. Vlastně tam musíme jet! Protože v hospodě pod Patrickem nás bude za rok čekat asi 20 chlapů!

Na závěr se nám nevyhnula bohužel také jedna tragédie. To když Láďa neprošel bezpečnostní kontrolou na letišti v Corku a musel zde s těžkým srdcem zanechat 3 kila kamení.

/M

K přípravě na bohoslužby o nedělích a svátcích

sobota 3.11. 17 h. Mistrovice
svěcení praporu

neděle 4.10. 31. v mezidobí
diecézní sbírka na Charitu
7.15 h. Letohrad Mdr 11,22-12,2
8.45 h. Lukavice Ž 145
10.15 h. Letohrad 2 Sol 1,11-2,2
Lk 19,1-10

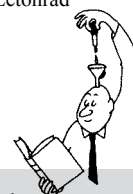
sobota 10.11. 18 h. Lukavice
neděle 11.11. 32. v mezidobí
7.15 h. Letohrad 2 Mak 7,1-2,9-14
8.45 h. Mistrovice Ž 17
10.15 h. Letohrad 2 Sol 2,16-3,5
Lk 20,27-38

sobota 17.11. ekmenická bohoslužba
18 h. Mistrovice
neděle 18.11. 33. v mezidobí
sbírka na opravu orlického kostela
7.15 h. Letohrad Mal 3,19-20a
8.45 h. Lukavice Ž 98
10.15 h. Letohrad 2 Sol 3,7-12
Lk 21,5-19

sobota 24.11. 18 h. Lukavice
neděle 25.11. Slavnost Ježíše Krále
sbírka pro Biblické dílo
7.15 h. Letohrad 2 Sam 5,1-3
8.45 h. Mistrovice Ž 122
10.15 h. Letohrad Kol 1,12-20
Lk 23,35-43

sobota 1.12. 18 h. Mistrovice
neděle 2.12. 1. adventní
Plošné pojištění 2
7.15 h. Letohrad Iz 2,1-5
8.45 h. Lukavice Ž 122
10.15 h. Letohrad Řím 13,11-14
Mt 24,37-44

sobota 8.12. 18 h. Lukavice
neděle 9.12. 2. adventní
7.15 h. Letohrad Iz 11,1-10
8.45 h. Mistrovice Ž 72
10.15 h. Letohrad Řím 15,4-9
Mt 3,1-12

Okénko do farnosti - Vydavatel Farnost sv. Václava v Letohradě

Adresa redakce: Václavské náměstí 57, 561 51 Letohrad • Redakce: Iva Marková, Miloslava Šejvlová, Václav Vacek, jazyková úprava Jana Kalousková, e-mail: ivamarkova@tiscali.cz • digitální podobu naleznete na www.letohrad.farnost.cz
Registřikové č. MK ČR E 12797 • Sazba: JPG, Tisk: Grantis s.r.o. tel. 465 525 741